

Ympäristöluvut

Asia

Hahmajärven järvenlaskemishanketta koskevan vesitalousluvan muuttaminen, Hollola

Hakija

Hahmajärven järvenlaskuyhtiö

Sisällysluettelo

1	Perustiedot.....	5
1.1	Hakemuksen vireilletulo	5
1.2	Luvan hakemisen peruste	5
1.3	Toimivaltainen lupaviranomainen.....	5
2	Asia.....	5
2.1	Taustatiedot	5
2.1.1	Sijainti	5
2.1.2	Oikeudet tarvittaviin alueisiin.....	5
2.1.3	Kaavoitus	6
2.1.4	Lupatilanne.....	6
2.2	Vesitaloushanke.....	7
2.2.1	Nykytilanne	7
2.2.2	Hankesuunnitelma	7
2.2.3	Rakenteet.....	8
2.3	Patoturvallisuus	10
2.4	Ympäristön tila ja vaikutusarvio.....	11
2.4.1	Lähiympäristö ja alueen käyttö	11
2.4.2	Luonnonarvot ja luonnonsuojelu	11
2.4.3	Muinaismuistot ja kulttuuriperintö.....	12
2.4.4	Vesistö.....	12
2.4.5	Maaperä ja pohjavesi.....	18
2.5	Hyödyt ja menetykset	18
2.6	Tarkkailuehdotus.....	18
2.7	Toteuttaminen	19
2.7.1	Esitys luvan muutoksesta.....	19
2.7.2	Aikataulu.....	20
3	Käsittely.....	20
3.1	Tiedottaminen	20
3.2	Lausunnot.....	20
3.2.1	Hämeen ELY-keskuksen ympäristö ja luonnonvarat -vastuualueen lausunto 20	
3.2.2	Pohjois-Savon ELY-keskuksen kalatalousviranomaisen lausunto.....	21
3.2.3	Hollolan kunnan ympäristönsuojeluviranomaisen lausunto	21

3.2.4	Hollolan kunnan lausunto	21
3.2.5	Lahden museoiden lausunto	22
3.2.6	Hollolan vesihuoltolaitoksen lausunto	22
3.3	Muistutukset.....	22
3.3.1	Muistutus 1.....	22
3.3.2	Muistutus 2.....	23
3.4	Selitys.....	24
4	Aluehallintoviraston ratkaisu.....	26
4.1	Asia- ja luparatkaisu	26
4.2	Korvaukset.....	27
4.3	Muutettu lupamääräys	27
4.4	Lupamääräykset	28
4.4.1	Rakenteet.....	28
4.4.2	Töiden suorittaminen.....	28
4.4.3	Kunnossapito	29
4.4.4	Tarkkailu	29
4.4.5	Töiden aloittaminen ja toteuttaminen	30
4.4.6	Ilmoitukset	30
4.4.7	Korvauksia koskevat määräykset.....	30
5	Ratkaisun perustelut	30
5.1	Hankkeen tarkoitus ja hyöty	30
5.2	Hankkeesta aiheutuvat menetykset.....	31
5.3	Käyttöoikeuksien myöntäminen ja korvaukset.....	32
5.4	Natura 2000 -verkoston kohteet, luonnonarvot ja vesienhoitosuunnitelma	33
5.5	Luvan myöntämisen edellytykset	33
5.6	Patoturvallisuus	34
6	Vastaus lausunnoissa ja muistutuksissa esitettyihin vaatimuksiin.....	34
7	Sovelletut säännökset	35
8	Päätöksen täytäntöönpano	35
9	Käsittelymaksu.....	35
10	Tiedottaminen	36
10.1	Päätös.....	36
10.2	Päätöksestä tiedottaminen.....	36
11	Muutoksenhaku	36

12	Liite	36
13	Asian käsittelijät	36

1 Perustiedot

1.1 Hakemuksen vireilletulo

Hahmajärven järvenlaskuyhtiö on 21.12.2023 Etelä-Suomen aluehallintovirastossa vireille panemassaan ja myöhemmin täydentämässään hakemuksessa hakenut muutosta Hämeen läänin maaherran 30.11.1934 myöntämään Hahmajärven järvenlaskemishanketta koskevaan vesitalouslupa nro 5527 Hollolan kunnassa. Hankkeessa puretaan nykyinen säädeltävä pato ja rakennetaan uusi pohjapato uomassa olevan levennyksen kohdalle. Lisäksi on haettu pysyvää käyttöoikeutta hanketta varten tarvittaviin alueisiin.

1.2 Luvan hakemisen peruste

Hanke on luvanvarainen vesilain (587/2011) 3 luvun 2 §:n 4 momentin perusteella.

1.3 Toimivaltainen lupaviranomainen

Etelä-Suomen aluehallintovirasto on toimivaltainen lupaviranomainen vesilain 1 luvun 7 §:n 1 momentin perusteella.

2 Asia

2.1 Taustatiedot

2.1.1 Sijainti

Hahmajärvi sijaitsee Hollolan kunnassa, noin 10 km lounaaseen kunnan keskustaajamasta. Pohjapato rakennetaan kiinteistöille Ylätammi 98-402-1-156, Koski 98-406-1-412, Yhteinen vesialue ja vesijättö 98-402-876-1, jota hallinnoi Hahmajärven järjestäytynyt osakaskunta, ja Yhteinen vesialue ja vesijättö 98-406-876-1, joka on järjestäytymätön osakaskunta. Osittain purettava järjestelypato sijaitsee kiinteistöillä Vuohikoski 98-402-1-124, Yhteinen vesialue ja vesijättö 98-402-876-1, Yhteinen vesialue ja vesijättö 98-406-876-1 ja Vuohikosken koskitila 98-406-1-483.

2.1.2 Oikeudet tarvittaviin alueisiin

Hankkeessa rakenteiden alle jäävät alueet ovat seuraavat:

- Ylätammi 98-402-1-156 250 m²
- Koski 98-406-1-412 40 m²
- Yhteinen vesialue ja vesijättö 98-406-876-1 100 m²
- Yhteinen vesialue ja vesijättö 98-402-876-1 50 m².

Kiinteistöjen alueille haetaan pysyvää käyttöoikeutta rakenteiden alle jääviin alueisiin. Hakija on tehnyt 14.8.2023 hankealueelle maastokäynnin yhdessä kiinteistön Ylätammi 98-402-1-156 toisen omistajan kanssa. 14.8.2023 päivätyn muistion mukaan maastokäynnillä käveltiin suunnitellun padon paikalle reittiä, joka maanomistajan näkökulmasta olisi hyvä työnaikainen kulkureitti. Reitti saa jäädä rakentamisen jälkeen paikalleen eikä sen alle jääneitä yksittäisiä istutettuja taimia ole tarpeen korvata. Patoalueella katsottiin maastossa suunnitellun padon paikka. Rakentamisvaiheessa on tarpeen siirrellä joitain kiviä sekä todennäköisesti kaataa 7–10 puuta. Kaadettavat puut toimitetaan tien varteen maanomistajan hyödynnettäväksi.

2.1.3 Kaavoitus

Hankealueella on voimassa Päijät-Hämeen maakuntakaava. Kaavassa Hahmajärven itäranta on merkitty taajamatoimintojen alueeksi (A 57). Lisäksi Hahmajärven rantaan on merkitty muinaisjäännöskohteita. Kaavassa ei ole hankkeeseen vaikuttavia määräyksiä.

Alueella ei ole muita kaavoja.

2.1.4 Lupatilanne

Hahmajärven vedenkorkeutta on laskettu 30.11.1934 annetulla Hämeen maaherran päätöksellä nro 5527. Päätös tehtiin vuonna 1932 laaditun suunnitelman mukaisesti. Järven laskusta saivat hyötyä hyötyalueen mukaiset kiinteistöt, jotka muodostivat järvenlaskuyhtiön. Järvenlaskuyhtiö on toimiva yhtiö ja sen kustannusosittelu on päivitetty vuonna 2021. Laskusuunnitelman mukaan Hahmajärven tulvavedenkorkeutta laskettiin 0,50 m. Järven keskivedenkorkeutta tai alimpia vedenkorkeuksia ei laskettu.

Järven vedenkorkeuden säännöstelystä on määrätty lupaehdossa 2 seuraavasti: *"että Hahmajokeen paalulle 17 rakennettavalla järjestelypadolla, jonka kunnossapidosta ja käytämisestä huolehtii ja vastaa järvenlaskuyhtiö, saadaan säännöstellä Hahmajärven vedenkorkeutta ainoastaan niinä aikoina, jolloin matalavesi sanotussa järvessä on korkeudessa 18,75 tai sitä alempana ja säännöstelyn kestäessäkin on järjestelypadon aukkoja pidettävä avattuina siinä määrin, että padosta purkautuva vesimäärä vastaa vesistöön samanaikaisesti kertyvää vesimäärää"*. Hankkeen korkeus 18,75 m vastaa korkeutta $N_{2000}+90,63$ m.

Päätöksessä on lisäksi uoman kunnossapitoa koskeva lupaehto 4: *"että vedenjohtokanavat laskemisen jälkeen pidetään kunnossa"*.

2.2 Vesitaloushanke

2.2.1 Nykytilanne

Hahmajärven vedenkorkeuden säännöstelyä on toteutettu järjestelypadolla, joka toimii lisäämällä ja poistamalla settejä patoaukkoon. Padon hoito vaatii resursseja, joka on käytännössä padon hoitajan työpanos vedenkorkeuden tarkkailussa ja settien käytössä. Lisäksi patoa on tarkkailtava tukkeutumisen ja rikkoutumisen varalta. Patoon muun muassa ajautuu oksia, puita ja kasvillisuutta, jotka estävät veden virtausta.

Pato on erittäin huonokuntoinen ja käyttöikänsä lopussa. Patoa on paikattu ja tilkitty vuotamisen takia. Vuotaminen on aiheuttanut kuivina kesinä järven vedenkorkeuden laskuja säännöstelyn alarajan alapuolelle. Pato on sortumisvaarassa ja sortuminen laskisi Hahmajärven vedenkorkeuden noin metrin tavoitekorkeutta alemmas.

Padon säätäminen on haastavaa rankkasadetilanteissa. Rankkasade nostaa nopeasti järven tulovirtaamia ja settejä on poistettava käytännössä välittömästi jo sateen aikana, jotta säännöstely voitaisiin toteuttaa lupaehtojen mukaisena. Muutaman päivän myöhästyminen settien poistossa rankkasateen jälkeen voi aiheuttaa tulvan nousun liian korkealle.

Pato on kaloille totaalinen nousueste.

2.2.2 Hankesuunnitelma

Hankkeen tavoitteena on luopua vedenkorkeuden säännöstelystä purkamalla järjestelypatoa ja rakentamalla kiinteäharjainen pohjapato. Tavoitteena on, että järven vedenkorkeudet vastaavat tai lähes vastaavat säännöstelyn aikana toteutuneita vedenkorkeuksia. Osittain purettu järjestelypato ja rakennettava pohjapato mahdollistavat kalankulun.

Hankkeessa käytetään N_{2000} -korkeusjärjestelmää. Aineisto, joka oli hankkeen korkeusjärjestelmässä (v. 1932) on muutettu N_{2000} -järjestelmään lisäämällä arvoihin 71,88 m. Siirtokorjaus määritettiin nykyisen padon korkeuksista ja Hollolan kunnasta löytyneestä 1990-luvun selvityksestä. Aineisto, joka oli N_{60} -järjestelmässä, on muutettu N_{2000} -järjestelmään lisäämällä arvoihin 0,25 m. Koordinaatistona käytetään ETRS-TM35-koordinaatistoa.

Maastotöissä käytettiin RTK-GPS-mittausta (korkeustarkkuus noin 15–30 mm), vaaituskonetta ja kaikuluotainta (tarkkuus 10 cm). Suunnittelussa käytettiin AutoCad Civil3D 2020 ja Hec-Ras 6.3.1 -ohjelmistoja.

Tarkasteltujen patojen purkautumiskäyrät on laskettu Hec-Ras-virtauslaskentaohjelmistolla. Virtauslaskentaohjelmisto on rakennettu siten, että se

ottaa huomioon sekä uoman ominaisuudet ja siinä olevat rakenteet, kuten tässä tapauksessa pohjapadot. Pohjapatojen osalta Hec-Ras käyttää kaavaa $Q = CLH^{3/2}$ ja patokertoimena C on tässä käytetty 1,4:ää (L=harjan pituus, H=yläpuolisen veden korkeus). Uomien ratkaisu perustuu Saint-Venantin virtausyhtälöihin. Uomien virtausvastus on määritetty Manningin kertoimilla. Uoman Manningin kertoimeksi arvioitiin 0,05.

Tarkastellun kaltaisessa tilanteessa, jossa uoma aiheuttaa virtausvastusta, purkautumiskäyriä ei voida määrittää käyttäen pelkästään tavallisia pohjapadoille tarkoitettuja laskentamenetelmiä ja -kaavoja. Purkautumiskäyriin, erityisesti korkeilla vedenkorkeuksilla, vaikuttaa enemmän uoman koko, muoto ja erilaiset virtausvastukset padon ylä- ja alapuolella. Tarkastelu joudutaan pohjapatojen kaavojen käyttämisen sijaan tekemään kerralla riittävän kauas koko uomaosuudelle, jolloin joudutaan mallintamaan koko joki oleellisine ominaisuuksineen.

Suunnittelun reunaehdoja olivat järjestelypadon korvaaminen kiinteällä pohjapadolla, siten että nykyiset vedenkorkeudet säilyvät ennallaan, sekä padon kalankulkukelpoisuus.

2.2.3 Rakenteet

2.2.3.1 Hankealueella olemassa olevat rakenteet

Maanomistajilta saatujen tietojen mukaan hankealueella ei ole johtoja, kaapeleita tai muita rakenteita.

2.2.3.2 Pohjapato

Yleensä pohjapato rakennetaan järven luusuaan. Tässä tapauksessa sijainti luusuassa ei ollut mahdollista, koska se olisi estänyt veneilyn järvelle. Toinen mahdollinen sijainti olisi ollut nykyisen padon kohdalla, mutta leveää patoa ei olisi saatu kohtuullisin kustannuksin rakennettua nykyisen padon kohdalle. Padon sijainniksi päätettiin uomassa oleva levennys, mikä mahdollistaa veneilyn uoman rantakiinteistöiltä järvelle ja samalla paikkaan voidaan tehdä leveä pato kohtuullisin kustannuksin.

Pohjapato rakennetaan tekokoskimaisena pohjakynnyksenä järven luusuasta noin 320 m alavirtaan ja purettavasta järjestelypadosta noin 130 m ylävirtaan. Pohjapadon leveys on 20,0 m, harjan leveys virtaussuunnassa on kolme metriä ja harjakorkeus $N_{2000}+90,80$ m. Kynnyksen harja laskee molemmista päistä 9,20 m:n matkalla korkeudelle $N_{2000}+90,75$ m. Kynnykseen tehdään alivirtaama-aukko, jonka leveys yläosassa on 0,60 m, pohjan leveys on 0,40 m ja pohjan korkeus on $N_{2000}+90,55$ m. Pohjapadon ylävirran puoleinen luiska tehdään kaltevuuteen noin 1:2–1:3 ja alavirran puoleinen luiska kaltevuuteen noin 1:10–1:15. Muotoilu tehdään nykyiseen

uomaan maisemallisesti sopivaksi. Alavirran puoleiseen luiskaan muotoillaan kalankulkukelpoinen alivirtaamauoma.

Pato tehdään kalliomurskeesta. Patoon asennetaan tiivistysydin teräksestä tai vastaavasta materiaalista. Tarvittaessa tiivistysydin kiinnitetään kallioon vuodon estämiseksi. Pato verhoillaan noin 50–150 mm:n luonnonkiviaineksellä. Padon määräävä virtauskynnys on tiivistysytimen harja. Padon jatkeeksi oikealla rannalla tehdään eroosiosuojaus, kunnes maanpinta on korkeuden $N_{2000}+92,00$ m yläpuolella. Padon alapuolisen uoman oikean puolen törmää viistetään virtauksen jouhevoittamiseksi.

Pohjapadon rakenteita tarkkaillaan 3–5 vuoden ajan säännöllisesti ja sen jälkeen tarpeen mukaan. Rakenteiden käyttöikäksi on arvioitu 50 vuotta.

2.2.3.3 Kalataloudellinen kunnostus

Pohjapadolta alavirtaan noin 150 m:n matkalle tehdään kalataloudellinen kunnostus kiveämällä uoman pohjaa noin 100 m:n etäisyydelle padosta. Uoman pohjaa voi nostaa nykyisestä korkeudesta enintään 0,1 m. Uomaan voi asentaa yksittäisiä maisemakiviä, joiden koko on enintään 0,5 m ja etäisyys uoman suunnassa vähintään 10 m.

2.2.3.4 Työpadon rakentaminen

Työpato tehdään järven luusuaan. Padon harjakorkeus on $N_{2000}+91,5$ m ja harjan leveys virtauksen suunnassa on 2,0 m. Pato tehdään 0...65 mm:n kalliomurskeesta ja tiivistetään tarvittaessa moreenilla. Työpato varustetaan halkaisijaltaan 100 mm:n läpivirtausputkella.

2.2.3.5 Nykyisen padon purku

Nykyinen pato puretaan lähes kokonaan uuden pohjapadon valmistumisen jälkeen. Padosta jätetään jäännökseksi uoman etelärannan pilari. Muut pilarit ja kynnykset poistetaan kokonaan padottavan vaikutuksen vuoksi. Jos muita rakenteita kuin etelärannan pilaria ei purettaisi olisi padon yläpuolista uomaa suurennettava kaivamalla uoma noin 0,5 m nykyistä leveämmäksi.

Purku tehdään piikkaamalla ja leikkaamalla, ja syntynyt betonijäte kuljetaan kunnan asianmukaiseen jätteen vastaanottopaikkaan.

2.2.3.6 Käytettävät työmenetelmät ja materiaalit

Ennen työpadon rakentamista Hahmajärven vedenkorkeus voidaan laskea noin korkeuteen $N_{2000}+90,5$ m, jolloin uoman virtaama voidaan rajoittaa töiden ajan, vaikka järven tulovirtaama olisi vähäistä suurempi. Työ voidaan toteuttaa osissa mahdollisten sateiden aiheuttaman virtaaman nousun vuoksi. Kaivutyö tehdään koneella, jonka koko ja tyyppi valitaan

kohteeseen sopivaksi ottaen huomioon kaivuajankohta ja -olosuhteet. Kone on vesistön kaivuun soveltuva.

Hankkeessa käytetään maa- ja kiviainesta sekä muuta materiaalia arviolta seuraavasti:

- Pohjapato
 - Kalliomurske (KaM) 0...32 mm 200 m³ (320 tn)
 - Kalliomurske (KaM) 0...64 mm 13 m³ (20 tn)
 - Luonnonkivi 50...150 mm 144 m³ (230 tn)
 - Tiivistysydin, teräspontti 50 m²
- Kulkureitti tieltä padolle
 - Kalliomurske (KaM) 0...64 mm 94 m³

Kulkuyhteyksistä tehdään sopimus maanomistajien kanssa. Kulkuväylä rakennettavalle pohjapadolle kulkee kiinteistöillä Päivälahti 98-402-1-39 (pituus noin 20 m, leveys noin neljä metriä) ja Ylätammi 98-402-1-156 (pituus noin 135 m, leveys noin neljä metriä). Kulkuväylä on tarkoitus jättää hankkeen jälkeen paikoilleen. Lisäksi järjestelypadon purkutöitä varten rakennetaan työaikainen kulkuväylä kiinteistöille Ylätammi 98-402-1-156 (pituus noin 80 m, leveys noin neljä metriä) ja kiinteistölle Vuohikoski 98-402-1-124 (pituus noin 50 m ja leveys noin neljä metriä).

2.2.3.7 Haittojen ennaltaehkäisy

Työt tehdään mahdollisimman pienen virtaaman aikana. Työt tehdään mahdollisuuksien mukaan kuivatyönä työpadon suojassa siten, että vesi ohjataan halkaisijaltaan 100 mm:n putkella työpadon läpi alapuolisen uomän kuivumisen estämiseksi.

2.3 Patoturvallisuus

Patoturvallisuuslain (494/2009) mukaan padon omistajan on padon rakentamista koskevassa muun lain mukaisessa lupahakemuksessa selostettava tarpeellisessa määrin padosta aiheutuvaa vahingonvaaraa ja sen vaikutusta padon mitoitusperusteisiin.

Pato ei nosta vedenkorkeutta korkeudelle, jossa padon sortumisesta aiheutuisi vahingon vaaraa. Mahdollisen sortumisen yhteydessä uoma rajoittaa purkautumista ja vesi pysyy uomassa kaikissa tilanteissa. Patoa ei ole esitetty luokiteltavaksi.

2.4 Ympäristön tila ja vaikutusarvio

2.4.1 Lähiympäristö ja alueen käyttö

Hahmajärvellä on noin 54 asuttua rantakiinteistöä, joille järvellä on suuri virkistyskäyttöinen hyöty. Järveä käytetään uimiseen, veneilyyn, kalastukseen ja metsästykseseen. Järvellä on yksi yhteinen rantautumis- ja uima- paikka. Vedenkorkeudet eivät muutu siten, että maa-alueisiin tai niiden käyttöön tulisi vaikutuksia. Hakija on arvioinut, että suurimmat tulvat eivät nouse järvessä, eikä tarkempaa arviota rantarakennuksille tai rakenteille koituvasta tulvavaarasta ole tämän vuoksi tehty. Rantakiinteistöillä on sekä vakituista että vapaa-ajan asutusta. Vesistöä voidaan käyttää kunnostuksen aikana normaaliin tapaan. Mahdollinen työnaikainen järven vedenkorkeuden lasku ei estä järven käyttöä.

Järveä ei käytetä uittoon, vesivoiman tuotantoon eikä järvellä ole vesiliikenneväyliä.

Toimenpiteet eivät vaikuta kaavoitukseen tai kaavan mukaiseen toimintaan alueella.

2.4.2 Luonnonarvot ja luonnonsuojelu

Hankkeen vaikutusalueella ei ole Natura 2000 -verkostoon kuuluvia alueita eikä muita suojelualueita. Lähin suojelualue on noin 300 m länteen sijoittuva Kaikukallion luonnonsuojelualue (tunnus YSA261453). Alueelta ei ole tiedossa uhanalaisia tai suojeltavia lajeja. Viitasammakolle padon alue ei tarjoa suotuisia elinolosuhteita. Viitasammakko suosii matalia ja suomalaisia rantoja. Padon kohdalla on jyrkähköt rannat.

Hahmajärven kasvillisuutta ei ole selvitetty. Toimenpiteillä ei ole arvioitu olevan vaikutuksia kasvillisuuteen. Patoalueen kasvillisuutta selvitettiin vuonna 2023 tarkoituksena kartoittaa mahdollisia huomionarvoisia lajeja. Alueelta ei tavattu luonnonsuojelulain mukaan huomioitavia uhanalaisia lajeja tai luontotyyppejä. Lajit ovat tyypillisiä rantavyöhykkeen lajeja sekä varsinaisia vesikasveja. Rantakasveista mainittakoon vesisara, pullosara, rantakukka, terttualpi, vehka ja paikallisesti kurjenmiekka. Varsinaisista vesikasveista yleisin oli ilmaversoinen järvikorte, kelluslehtisistä ulpukka ja pohjanlumme sekä irtokellujista limaskat.

Hahmajärven linnustoa ei selvitetty. Toimenpiteillä ei ole arvioitu olevan vaikutuksia linnustoon, koska vedenkorkeuksien muutos on maltillinen. Koskikara saattaa hyötyä syntyvästä virtavesialueesta.

2.4.3 Muinaismuistot ja kulttuuriperintö

Hankkeen vaikutusalueella ei ole muinaisjäänköksiä. Lähin muinaisjäänkö on Hahmajoen suulla sijaitseva historiallinen hakkaus Hahmajärvi Likoranta (tunnus 1000006367).

2.4.4 Vesistö

2.4.4.1 Yleiskuvaus

Hahmajärven pinta-ala on noin 93,0 ha ja järven valuma-alueen suuruus on 37,9 km². Järveä ei ole luodattu eikä sitä nähty tarpeelliseksi hankkeen suunnittelua varten. Järnessä on paikallisten rannanomistajien mukaan noin 9–10 m:n syväne. Mitoituslaskentaa varten määritettiin järven varastotilavuus syvyydeltä N₂₀₀₀+89 m ylöspäin. Järvestä laskeva Hahmajoki laskee Porvoonjokeen noin 5,7 km:n päässä.

2.4.4.2 Vedenkorkeudet ja virtaamat

Vedenkorkeudet ja virtaamat on määritetty vesitaselaskennalla ja virtausmallilla. Järven nykyisten säännösteltyjen vedenkorkeuksien ja lähtövirtaamien tunnuslukuja ei voitu luotettavasti määrittää olemassa olevalla havaintoaineistolla. Hydrologiset tiedot saatiin järvellä tehdyistä vedenkorkeuden seurantatiedoista vuosilta 2022–2023 ja käyttämällä vertailuvesistön menetelmää tulovirtaamien määrittelyssä. Lisäksi käytettiin tietoja nykyisen luvan määräyksistä. Vertailuvesistönä käytettiin Löyttynojan pienten valuma-alueiden havaintoasemaa, joka sijaitsee Hollolan Hämeenkoskella ja josta on päivittäiset havainnot (asematunnus 018). Vertailuvesistön olennaiset tiedot on esitetty taulukossa 1.

Taulukko 1. Hahmajärven ja vertailuvesistön tiedot

	Hahmajärvi	Vertailuvesistö
Valuma-alue (km ²)	37,9	8,3
Järvisyys (%)	2,5	0,0
Korkeus merenpinnasta (m)	91	103

Vertailuvesistön havainnot muutettiin suunnitteluvesistön lähtötiedoiksi valuma-alueiden pinta-alojen suhteessa. Aineistona käytettiin vuosien 2000–2023 havaintoja. Järven sadanta ja haihdunta määritettiin Suomen ympäristökeskuksen vesistömallijärjestelmällä.

Löyttynojan havaintoaseman valuma-alueen pinta-ala on selvästi pienempi kuin Hahmajärven valuma-alueen pinta-ala, mikä tavallisesti aiheuttaisi Hahmajärven laskentaan virhettä äärevöittämillä virtaamia. Löyttynojan valuma-alueella on kuitenkin pohjavesialue, joka tasaa virtaamia

havaintoaseman kohdalla. Laskentojen perusteella on arvioitu, että Löyttynojan havaintojen käyttö vertailuvesistönä tuottaa uskottavia tuloksia Hahmajärven vedenkorkeuksien ja virtaamien laskennassa. Hakemuksen mukaan Löyttynoja on paras mahdollinen vertailuvesistö lähialueella.

Vuosina 2022–2023 havaintoaineiston perusteella järven ylivedenkorkeus oli $N_{2000}+91,49$ m, keskivedenkorkeus $N_{2000}+90,85$ m ja alivedenkorkeus $N_{2000}+90,70$ m.

Vuoden 1934 maaherran päätöksessä asetetut säännöstelymääräykset ja vuoden 1932 suunnitelmassa esitetyt tiedot ovat seuraavat. Lupaehto 2: *"...saadaan säännöstellä Hahmajärven vedenkorkeutta ainoastaan niinä aikoina, jolloin matalavesi sanotussa järvessä on korkeudessa 18,75 tai sitä alempana ja säännöstelyn kestäessäkin on järjestelypadon aukkoja pidettävä avattuina siinä määrin, että padosta purkautuva vesimäärä vastaa vesistöön samanaikaisesti kertyvää vesimäärää."* Hankkeen vedenkorkeus 18,75 m on $N_{2000}+90,63$ m.

Vuoden 1932 suunnitelmassa on esitetty tulvakorkeudeksi $N_{2000}+90,98$ m ja settien korkeudeksi piirustuksessa on merkitty $N_{2000}+90,78$ m. Lupaehdoissa ei kuitenkaan viitata näihin. Lupaehdot on kirjoitettu melko väljästi ja epäselvästi. Hakija on tulkinnut lupapäätöstä ja vuoden 1932 perkausuunnitelmaa siten, että tarkoitus on antaa järven vedenkorkeuden vaihdella ainakin korkeudella $N_{2000}+90,63...90,98$ m.

Edellisen perusteella on arvioitu, että järven keskivedenkorkeuden on ollut tarkoitus olla hyvin suurella todennäköisyydellä $N_{2000}+90,63...90,98$ m eli 35 cm:n välillä. Todennäköistä on, että tavoitteellinen keskivedenkorkeus on ollut hieman alinta vedenkorkeutta ylempänä ja tulvakorkeutta alempana, mikä on järjestelyhankkeissa tyypillistä ja varsinkin, kun kyseessä on käsin säädettävä settipato, jolloin on järkevää antaa järven vedenkorkeuden vaihdella jossain vaihteluvälissä. Hakemuksessa on arvioitu, että tavoitteellinen keskimääräinen vedenkorkeus on ollut ainakin 10 cm alinta vedenkorkeutta ylempänä eli vähintään noin $N_{2000}+90,73$ m ja ainakin 10 cm tulvakorkeutta alempana eli enintään $N_{2000}+90,88$ m. Hakemuksessa on arvioitu, että järven keskivedenkorkeuden tavoitekorkeus on ollut vuoden 1932 suunnitelmassa ja vuoden 1934 päätöksessä suurella todennäköisyydellä $N_{2000}+90,73...90,88$ m. Tätä arviota on tukenut paikallisten esittämä ja pitkäaikaiseen kokemukseen perustuva, lähinnä kesäaikainen, "vedenpinnan tavoitetaso" $N_{2000}+90,77$ m.

Vuoden 1932 suunnitelmasta ei käy ilmi, ovatko järven tulvakorkeudet määritetty vain padon purkautumiskäyrän perusteella ja onko jätetty huomiotta uoman padottava vaikutus, joka on tehtyjen mallinnusten mukaan keskiylivirtaamalla noin 0,5 m ja suurempi tätä suuremmilla virtaamilla. Otettaessa huomioon uoman padotus vuoden 1932 suunnitelmassa

määritetyn tulvakorkeuden $N_{2000}+90,98$ m olisi tullut olla korkeampi, koska keskiylivirtaamalla ja padon ollessa täysin auki, vedenkorkeus uoman yläosassa olisi noin $N_{2000}+91,03$ m. Järven suurin tulvakorkeus säännöstelyn aikana on ollut todennäköisesti suurempi kuin $N_{2000}+92,0$ m. Kiinteistöltä Simpukka 98-402-1-103 mitattiin rakennuksen kellarin oveen 2.8.2004 merkitty tulvakorkeus, joka oli noin $N_{2000}+92,05$ m. Suomen ympäristökeskuksen vesistömallin simuloitujen virtaamien mukaan vuoden 1984 tulvavirtaama oli noin 57 % suurempi kuin vuoden 2004 tulvavirtaama. Hakemuksessa on arvioitu, että suurin tulvakorkeus on ollut yli $N_{2000}+92,05$ m ja mahdollisesti jopa noin $N_{2000}+92,30$ m. Vedenkorkeushavaintoja vuoden 1984 tulvasta ei ole.

Hakijan käsityksen mukaan vuoden 1932 suunnitelmassa on mahdollisesti virheellisten lähtötietojen vuoksi määritetty puutteellisesti tulvavedenkorkeuksia. Hakemussuunnittelussa on tehty uoman mallinnus, jossa on otettu huomioon nykytiedot uomasta ja hydrologiasta, joten määritettyjä tietoja voidaan pitää pätevämpinä kuin vuoden 1932 suunnitelmassa esitetyjä arvoja. Vuoden 1932 suunnitelmassa ja sen pohjalta tehdyssä lupapäätöksessä olevat tulvavedenkorkeudet tulee käsittää lähinnä viitteellisinä, eikä niitä hakijan käsityksen mukaan tule käyttää arvioitaessa tulvavaaran muutoksia.

Järven lähtövirtaaman keskiarvo on 410 l/s. Keskivirtaama pysyy samana riippumatta vedenkorkeuden säännöstelystä. Alivirtaama on 0 l/s tai nykytilassa padon vuotoa vastaava määrä. Ylivirtaama on yli 10 m³/s erittäin harvinaisessa tulvatilanteessa.

Hankkeen vaikutukset Hahmajärven vedenkorkeuksiin ja virtaamiin on esitetty taulukoissa 2 ja 3.

Taulukko 2. Vedenkorkeuden muutokset

	Nykytila (N_{2000} , m)	Tuleva (N_{2000} , m)	Muutos (m)
Ylivedenkorkeus (HW)	+92,05...92,30	92,11	-0,19...+0,05
Keskiylivedenkorkeus (MHW)	-	91,13	-
Keskivedenkorkeus (MW)	+90,73...90,88	90,83	-0,05...+0,10
Keskialivedenkorkeus (MNW)	-	90,79	-
Alivedenkorkeus (NW)	90,63	90,69	0,06
Keskivedenkorkeus (MW), kasvukausi 15.4.–15.9.	90,77 (arvio)	90,83	0,06

Taulukko 3. Virtaaman muutokset

	Nykytila (m ³ /s)	Tuleva (m ³ /s)	Muutos (m ³ /s)
Ylivirtaama (HQ)	12,9 (arvio)	14,23	1,33
Keskiylivirtaama (MHQ)	-	2,94	-
Keskivirtaama (MQ)	0,41	0,41	0,0
Keskialivirtaama (MNQ)	-	0,15	-
Alivirtaama (NQ)	0,0	0,03	0,03

Toimenpiteiden vaikutuksesta alimmat vedenkorkeudet nousevat 0,06 m. Keskimääräinen vedenkorkeus ja tulvakorkeudet pysyvät laskentatarkkuuden puitteissa ennallaan. Tuleva padotus uomassa tulee olemaan nykyistä pienempi. Syynä tähän on nykyinen järjestelypatorakenne, joka ylivirtaamalla padottaa vettä huomattavasti, vaikka sen kaikki aukot olisivat kokonaan auki. Hakija on arvioinut, että suurimmat tulvat eivät nouse järvessä.

Suurimmat lähtövirtaamat kasvavat noin 1,3 m³/s, mutta arvio on karkea, koska nykytilan havaintoja ei ole riittävästi. Pienimmät virtaamat kasvavat noin 32 l/s, jos oletetaan, että nykyisen järjestelypadon vuotoa ei oteta huomioon. Keskimääräinen virtaama säilyy ennallaan.

Virtaamien muutoksilla ei ole arvioitu olevan havaittavia vaikutuksia alapuoliseen vesistöön, koska suurten virtaamien kasvu on vähäistä ja alivirtaama-aikana virtaus tulee kasvamaan. Virtaaman muutosten suhteelliset vaikutukset myös pienentyvät alavirtaan kuljettaessa.

2.4.4.3 Vesistön tila

Hahmajoen veden laadusta ei ole viime vuosilta kattavaa tietoa. Hahmajoen veden laatua kuvaa kuitenkin Hahmajärven veden laatu. Hahmajärvestä on otettu 51 näytettä 2000-luvulla. Taulukossa 4 on esitetty näytepisteen Hahmajärvi.keskiosa1 (Hertta ID 481) olennaiset vedenlaatutulokset.

Taulukko 4. Hahmajärven veden laatu

	Suurin	Keskiarvo	Pienin
Kokonaisfosfori (µg/l)	110	42	19
Kokonaistyppeä (µg/l)	3 700	1 507	540
pH	7,8	6,9	6,4
Sameus (FNU)	80	10	1
Väriluku (mg Pt/l)	210	105	40

Tulosten perusteella Hahmajärven veden laatu ilmentää rehevyyttä. Vesi on myös sameaa ja runsashumuksista. Veden laatu kuvaa järven korkeaa

kuormitusta. Hahmajärven ulkoinen kuormitus määritettiin Suomen ympäristökeskuksen VEMALA-simulointimallilla vuosilta 2013–2020. Järven fosforikuormitus on noin 930 kg vuodessa, typpikuormitus noin 15 300 kg vuodessa ja orgaanisen hiilen (lähinnä humus) kuormitus noin 136 000 kg vuodessa. Sisäistä kuormitusta ei ole selvitetty. VEMALA-laskennan perusteella on arvioitu, että järvestä on sisäistä kuormitusta.

Hahmajärven alue kuuluu Kymijoen-Suomenlahden vesienhoitoalueeseen ja Hämeen vesienhoidon toimenpideohjelmaan vuosille 2022–2027. Hahmajärvi on luokiteltu vesienhoidon viimeisimmässä vuoden 2018 luokittelussa tyydyttävään ekologiseen tilaan ja hyvää huonompaan kemialliseen tilaan. Järven hydrologis-morfologinen muuttuneisuus on ”ei voimakkaasti muutettu”. Tavoitetila on tarkoitus saavuttaa vuoteen 2027 mennessä.

Hahmajokea ei ole luokiteltu vesienhoidon suunnittelussa eikä sitä ole mainittu toimenpideohjelmassa. Yleisenä vesienhoidon ympäristötavoitteena on, että pintavesien tilan heikkeneminen estetään ja kaikissa pintavesissä saavutetaan vähintään hyvä tila. Hahmajoen yläosa järvestä nykyiselle säännöstelypadolle on voimakkaasti muutettu, ei luonnontilainen uoma.

Hankkeella ei ole arvioitu olevan vaikutusta veden laatuun. Työaikana tapahtuu vähäistä veden samentumista. Hanke toteuttaa vesienhoidon tavoitteita vaellusesteen poistuksessa.

2.4.4.4 Kalasto ja pohjaeläimet

Hahmajoen kalastoa on tutkittu sähkökoekalastuksilla vuosina 2010, 2011, 2013, 2014, 2016, 2018 ja 2020. Koekalastuspisteet olivat: Hahmajoen Myllykoski, Hahmajoki S15 puhdistamon yp. koski ja Hahmajoki S16 alempi koeala. Hahmajoen kalastoon kuuluvat taimen, hauki, kivenuoliainen, made ja ahven. Taimenet ovat istutettuja ja muutaman saaliiksi saadun taimenen alkuperää ei ole selvitetty. Hahmajoessa saattaa olla luontaista taimenta, mutta taimenen elinkierto on heikkoa.

Hahmajärven kalastoa on selvitetty viimeksi vuonna 2018 koeverkkokalastuksilla. Vuosina 2013 ja 2018 tehtyjen verkkokoekalastusten tulosten perusteella kalastossa runsaslukuisimpina ovat särki ja ahven. Petokalojen osuus saaliista on pienentynyt verrattuna aikaisempiin vuosiin. Vuonna 2018 valtalajien, särjen ja ahvenen, yhteenlaskettu prosenttiosuus saaliin kokonaisuksilömäärästä oli 95,3 % ja kokonaisbiomassasta 74,8 %. Särjet olivat pääosin pieni- tai keskikokoisia. Tämä saattaa kertoa ahvenkannan liian suuresta koosta. Myös aikaisempina vuosina tehdyissä koekalastuksissa särki ja ahven ovat olleet valtalajit ja niiden keskikoko on ollut pieni.

Hahmajärven osakaskunnalta saadun tiedon mukaan Hahmajärvellä hoitokalastetaan katiskapyynnillä vuosittain noin 100–250 kg. Suurempi

poistopyynti on viimeksi toteutettu 2010-luvun puolivälissä. Hahmajärven rantojen kasvillisuutta on myös ajoittain niitetty hoitotoimenpiteenä. Hahmajärveen on säännöllisesti istutettu kuhaa vahvistamaan järvestä luontaisesti lisääntyvää kantaa (vuosittain 1 800–7 300 yksikesäistä Päijänteen kuhaa). Istutusrekisterin tietojen mukaan järveen on istutettu myös ankeriasta vuonna 2014 ja järvitaimenta vuonna 2016, mutta niitä ei verkko-koekalastuksen osana havaittu.

Pohjaeläimiä ei ole hankesuunnittelun yhteydessä selvitetty. Hahmajoen pohjaeläimiä on selvitetty Porvoonjoen kalataloudellisessa yhteistarkkailussa vuosina 2019–2021. Hahmajoen pohjaeläimistö on runsaimpia ja monipuolisimpia Porvoonjoen alueella.

Toimenpiteet nostavat lähtöuoman virtaamaa kuivina aikoina, minkä on arvioitu hieman parantavan kalojen elinoloja joessa. Nousuesteen poistuminen parantaa vaelluskalojen olosuhteita ja lisääntyvä virtavesialue siitä riippuvaisten kalalajien (erityisesti taimen) elinolosuhteita. Haitallisia vaikutuksia järven kalastoon ei ole arvioitu syntyvän. Vedenkorkeudet järvestä muuttuvat vähän ja muutokset peittyvät vedenkorkeuksien luontaisen vaihtelun alle.

2.4.4.5 Vedenotto

Hahmajärveen laskevan Varsaojan varrella noin 1,1 km järvestä ylävirtaan sijaitsee Herralan vedenottamo. Veden tulvimista vedenottamoon on tarkasteltu Varsaojan valuma-alueen yleissuunnitelmassa. Varsaojan tulvimista vedenottamon läheisyydessä on tarkasteltu havainnollistamalla arvioituja tulva-alueita. Tarkastelun pohjalta ei löydetty selkeää kohtaa, josta ojavesi pääsee vedenottamolle. Pintavaluntana ojavesi pääsee vedenottamolle vain todella suurella tulvalla. Todennäköisesti vettä suotautuu useammasta kohdasta esimerkiksi savikerroksen alla olevia soralinssejä pitkin. Tilanteen epäselvyyden vuoksi vedenottamolle tai Varsaojaan ei suositella perustettavaksi tulvapenkereitä tai pohjavesisuojuuksia, vaan tilannetta pyritään helpottamaan virtaamaa valuma-alueella tasaavien keinojen avulla. Myös Varsaojan alaosalle suositellut kunnostustoimenpiteet voivat vähentää vedenottamon alueen tulvaherkkyttä.

Hollolan kunnan toimittamien tietojen mukaan Herralan vedenottamo on käytössä vain varavedenottamona (käytössä tunnin vuorokaudessa) ja käytännöksi on muodostunut, että Varsaojan tulvimisaikoina se otetaan kokonaan pois käytöstä. Hämeen ELY-keskuksen hyväksyttävänä on Herralan vedenottamon tarkkailuohjelma, jossa on esitetty Varsaojan vedenkorkeuden säännöllistä mittausta. Tätä ei ole vielä aloitettu. Vedenottokaivoa ja sen ympäristöä on korotettu ja kaivorakenteita saneerattu. Vedenottamon kohdalla olevan Varsaojan rummun muutos isompaan on myös vähentänyt

kiintoaine, sähkönjohtavuus ja rauta. Järven pintakerroksesta kesällä mitataan lisäksi a-klorofylli. Tarkkailu voidaan yhdistää muihin alueen tarkkailuihin tai hyödyntää muiden tarkkailujen tuloksia.

Työn aikana seurataan veden samentumista tarkkailemalla näkösyvyyttä noin 100 m:n etäisyydellä työkohteesta. Kunnostuksen jälkeisenä vuonna tehdään veden laadun seuranta samoin kuin ennen kunnostusta.

Vedenkorkeuksia seurataan viiden vuoden ajan vähintään noin kerran viikossa. Tulva-aikana seurantaa tehdään tiheämmin.

2.7 Toteuttaminen

2.7.1 Esitys luvan muutoksesta

Hakija on ehdottanut Hämeen maaherran 30.11.1934 myöntämää lupaa (pätös nro 5527) muutettavaksi siten, että lupaehtoa 2 muutetaan seuraavasti.

Nykyinen lupaehto

2) että Hahmajokeen paalulle no 17 rakennettavalla järjestelypadolla, jonka kunnossapidosta ja käytämisestä huolehtii järvenlaskuyhtiö, saadaan säännöstellä Hahmajärven vedenkorkeutta ainoastaan niinä aikoina, jolloin matalavesi sanotussa järvessä on korkeudessa 18,75 tai sitä alempana ja säännöstelyn kestäessäkin on järjestelypadon aukkoja pidettävä avattuina siinä määrin, että padosta purkautuva vesimäärä vastaa vesistön samanaikaisesti kertyvää vesimäärää.

Ehdotettu lupaehto

2) Luvan saajan on rakennettava Hahmajokeen, suunnitelman paalulle noin 18+25 järven vedenkorkeudet ja joen virtaamat määrittävä pohjakynnys, jonka leveys virtausta kohtisuorassa suunnassa on 20,0 m, harjan leveys virtaussuunnassa kolme metriä ja harjakorkeus $N_{2000}+90,80$ m. Kynnyksen harja laskee molemmista päistä 9,20 m:n matkalla korkeudelle $N_{2000}+90,75$, m. Kynnykseen tehdään alivirtaama-aukko, jonka leveys on 0,60 m, pohjan leveys 0,40 m ja pohjan korkeus $N_{2000}+90,55$ m.

Hakija ei ole ehdottanut lupamääräyksiä Hahmajärven tulevista vedenkorkeuksista. Vedenkorkeudet määräytyvät padon ja uoman ominaisuuksien sekä järven tulovirtaaman perusteella. Hakija ei voi vaikuttaa järven tulovirtaamiin, jolloin tulovirtaamien mahdollisesti merkittävästi muuttuessa esimerkiksi ilmastonmuutoksen vaikutuksesta, järven vedenkorkeudet muuttuvat vastaavasti. Hakijan mukaan olisi kohtuutonta velvoittaa hakijaa muuttamaan padon mitoitus ja kiinteitä rakenteita hakijasta riippumattomien tekijöiden vuoksi.

2.7.2 Aikataulu

Toimenpiteet toteutetaan viiden vuoden kuluttua lainvoimaisesta lupapäätöksestä. Töiden kesto aika on noin 2–6 viikkoa riippuen sääolosuhteista. Työ voidaan tehdä kesä- tai talvityönä.

3 Käsittely

3.1 Tiedottaminen

Hakemuksesta on tiedotettu julkaisemalla kuulutus ja hakemusasiakirjat aluehallintovirastojen verkkosivuilla (ylupa.avi.fi/) 29.5.–5.7.2024.

Tieto kuulutuksesta on julkaistu myös Hollolan kunnan verkkosivuilla.

Hakemuksesta on lisäksi erikseen annettu tieto niille asianosaisille, joita asia erityisesti koskee.

3.2 Lausunnot

Aluehallintovirasto on pyytänyt hakemuksesta lausunnot Hämeen ELY-keskuksen ympäristö ja luonnonvarat -vastuualueelta, Pohjois-Savon ELY-keskuksen kalatalousviranomaiselta, Hollolan kunnalta, Hollolan kunnan ympäristönsuojeluviranomaiselta, Hollolan vesihuoltolaitokselta ja Lahden museoilta.

Hämeen ELY-keskuksen ympäristö ja luonnonvarat -vastuualueen on toivottu ottavan kantaa erityisesti hakijan 2.4.2024 päivätyn täydennyksen kohtaan 5, joka koski ylivedenkorkeuksien muutosta verrattuna voimassa olevaan lupaan. Hollolan vesihuoltolaitokselta on pyydetty lausuntoa erityisesti hankkeen vaikutuksista Herralan vedenottamoon.

3.2.1 Hämeen ELY-keskuksen ympäristö ja luonnonvarat -vastuualueen lausunto

Vastuualue on katsonut, että hakemus on hyvin laadittu ja perustuu riittäviin selvityksiin. Hakemuksessa on otettu huomioon vesienhoitosuunnitelma ja vesienhoidon toimenpideohjelma.

Vastuualue on pitänyt hakemuksessa esitettyjä arvioita järven säännöstelyn aikaisista ylimmistä vedenkorkeuksista perusteltuina. Vuoden 1932 lausuntoon kirjattu tulvakorkeus ei mitään ilmeisimmin ole vastannut Hahmajärven toteutuneita tulvakorkeuksia.

Vaikutusten tarkastelussa on todettu, että virtaamien muutoksilla ei arvioida olevan havaittavia vaikutuksia alapuoliseen vesistöön, koska suurten

virtaamien kasvu on vähäistä ja alivirtaama-aikana virtaus tulee kasvaamaan. Virtaaman muutosten suhteelliset vaikutukset myös pienentyvät alavirtaan kuljettaessa. Hämeen ELY-keskuksen vesirakennerekisterissä on kolme padon alapuolella Hahmajoessa olevaa siltarakennetta, jotka mahdollisesti supistavat uomaa. Niistä ylin on noin 0,5 km padon alapuolella sijaitseva Taskilanniementien silta, jolle on annettu aukkolausunto vuonna 2008. Lausunnossa mitoitusvirtaamana $HQ_{1/20}$ on käytetty 7,1 m³/s. Rakennerekisteriin ei ole kirjattu, onko ylitys toteutettu silta- vai rumpurakenteella. Hakemuksen mukaiset ylivirtaamat Hahmajärvestä ovat suurimmillaan jopa kaksinkertaisia sillan mitoitusvirtaamaan nähden.

Lupapäätöksessä tulee ottaa huomioon virtaaman muutoksista aiheutuvan haitan mahdollisuus alapuolisessa vesistössä. Kerran 20 vuodessa toistuvan ylivirtaaman muutoksista aiheutuva haitta voi tulla ilmi vasta pitkänkin ajan kuluttua luvan myöntämisestä ja hankkeen valmistumisesta.

3.2.2 Pohjois-Savon ELY-keskuksen kalatalousviranomaisen lausunto

Kalatalousviranomainen on pitänyt nykyisten patorakenteiden purkamista ja pohjapadon rakentamista erittäin tarpeellisena hankkeena. Hanke mahdollistaa kalojen liikkumisen uomassa ja lisää vaelluskalojen lisääntymis- ja poikasalueiden määrää sekä kalakantojen luontaista lisääntymistä. Hankkeen vaikutukset ovat, väliaikaista samentumista lukuun ottamatta, kaikkien pelkästään positiivisia. Vaikka hakemus on muilta osin hyvin valmisteltu, niin taimenen uhanalaisuudesta ei ole dokumenteissa mitään mainintaa, vaikka kyseessä on hankkeen kannalta keskeinen laji.

3.2.3 Hollolan kunnan ympäristönsuojeluviranomaisen lausunto

Vesitalousluvan muutos voidaan myöntää hakemuksen mukaisesti. Hankkeen toteutumisesta on yleistä hyötyä, kun kalojen vaelluseste poistuu ja uoman luonnontila palautuu lähemmäs alkuperäistä tilaa. Hankealue kuuluu Hämeen vesienhoidon toimenpideohjelmassa vuosille 2022–2027 ehdotettuihin vesistökunnostuskohteisiin ja on siten toimenpideohjelman mukainen toimenpide. Hollolan kunta on osakas Hahmajärven järvenlaskuyhtiössä.

3.2.4 Hollolan kunnan lausunto

Vesitalousluvan muutos voidaan myöntää hakemuksen mukaisesti. Hankkeen toteutumisesta on yleistä hyötyä, kun kalojen vaelluseste poistuu ja uoman luonnontila palautuu lähemmäs alkuperäistä tilaa. Hankealue kuuluu Hämeen vesienhoidon toimenpideohjelmassa vuosille 2022–2027 ehdotettuihin vesistökunnostuskohteisiin ja on siten toimenpideohjelman mukainen toimenpide. Hollolan kunta on osakas Hahmajärven järvenlaskuyhtiössä.

3.2.5 Lahden museoiden lausunto

Rakennettu kulttuuriympäristö ja maisema

Hahmajärven laskeminen ja siihen laskevien ojien perkaus on suunniteltu ja toteutettu vuosina 1932–1936. Olemassa oleva pato on tarkoitus purkaa uuden pohjapadon valmistumisen jälkeen. Hakemussuunnitelman mukaan uoman etelärannan pilari voidaan jättää muistumaksi. Uusi pato on tarkoitus toteuttaa kalliomurskeesta, jonka sisälle asennetaan teräksinen tai vastaavaa materiaalia oleva tiivistysydin. Pato verhoillaan luonnonkiviaineksellä. Padon jatkeeksi oikealla rannalla tehdään eroosiosuojaus ja alapuolisen uoman oikean puolen törmää viistetään virtauksen jouhevoittamiseksi.

Suunnittelualueella ei sijaitse valtakunnallisesti tai maakunnallisesti merkittäviä rakennetun kulttuuriympäristön kohteita eikä se sijaitse valtakunnallisesti tai maakunnallisesti arvokkaalla maisema-alueella. Patorakennelmaa ei tiettävästi ole huomioitu aluetta koskevissa inventoinneissa. Museo ei ole vaatinut kohteen inventointia, mutta rakennelman ikä huomioiden se tulee dokumentoida esimerkiksi valokuvaamalla. Museo ei ole vastustanut patorakennelman purkamista dokumentoinnin jälkeen. Dokumentointi voidaan suorittaa joko museon tai järvenlaskuyhtiön toimesta.

Arkeologinen kulttuuriperintö

Hankkeelle ei ole esteitä arkeologisen kulttuuriperinnön osalta.

3.2.6 Hollolan vesihuoltolaitoksen lausunto

Hollolan vesihuoltolaitoksen vesihuoltopäällikkö on ollut mukana Hahmajärven järvenlaskuhankkeen vesitalousluvan muutoshakemuksen laatimisessa. Vesihuoltolaitos ei ole antanut erillistä lausuntoa.

3.3 Muistutukset

Hakemuksesta on jätetty yhteensä kaksi muistutusta.

3.3.1 Muistutus 1

Marko Myller (Verkkoranta 98-402-2-84) on todennut muun muassa seuraavaa:

Hahmajärven rannalla sijaitseva kiinteistö on ostettu vuonna 2016. Hakemuksen vedenkorkeudet on määritetty sellaisena aikana (31.12.2021–19.6.2023), jolloin pato on vuotanut. Kalliossa näkyvät vedenkorkeuden rajat sekä nykyisen padon mittatikut ja lankut todistavat, että vedenkorkeus on ollut korkeammalla kuin hakemuksessa on esitetty. Hankkeen laskenta-periaatteet ovat väärät. Suunnitellun padon aukon pohjan korkeus

$N_{2000}+90,55$ m täytyisi olla vähintään $N_{2000}+90,80$ m. Ilmaston lämpeneminen (veden haihtuvuus) on otettava huomioon. Vedenkorkeus on ollut 40 cm matalammalla kuin normaalisti.

Muistuttaja suoritti kesällä 10.6. yleisen uimarannan laiturilta mittauksia ja mittaus osoitti 93 cm vettä laiturin päästä. 18.6. mittaus oli 89 cm. Kallioiden kerrostumista näkee, että vedenkorkeus on oikeasti ollut korkeammalla kuin hakemuksen tulokset väittävät. Muistutuksen liitteenä on toimitettu valokuvia. Myös muistuttajan uimalaituri osoittaa, että vedenkorkeus on ollut korkeammalla. Muistuttajan rantaa on ruopattu vuonna 2018, jolloin se ruopattiin tietyiltä kohdin 1,4 m:n syvyyteen. Nyt syvyys on metri.

Muistuttajan käsityksen mukaan hanke laskee Hahmajärven vedenkorkeutta. Viime vuosi oli keskiarvojen perusteella vuosisadan lämpimimpiä ja haihtuvuus on ollut tavallista suurempi. Jos järven vedenkorkeus laskee, niin haasteena tulee olemaan, että matalampi vesi lämpenee nopeammin ja mahdollinen leväkasvusto valtaa järven, jolloin järven virkistysarvo laskee. Järvellä on suosittu uimaranta, jota moni käyttää.

Vedenkorkeuden alentaminen ei lisää Hahmajärven virkistyskäyttömahdollisuuksia. Ranta-asukkailla uiminen omassa rannassa ei onnistu. Tämä alentaa kiinteistöjen arvoa, joka on kompensoitava asukkaille.

Varsajoen varrella olevat pellot ja Varsaojan tukkeutuminen ei saa vaikuttaa tähän asiaan. Varsajoessa on ollut vuosina 2020–2021 kunnostushanke, jolla veden viipymää on haluttu pidentää. Jos peltojen ojat on tukossa, niin niiden osalta vastuu on pääsääntöisesti maanomistajilla.

Helpoin ja ympäristön kannalta paras ratkaisu on, että pohjapadon harjan korkeus laitettaisiin korkeuteen 90,85 m ja pohjakynnys korkeuteen 90,75 m. Aukon on oltava sellainen kuin hakemuksen piirustuksissa. Näin saataisiin järven vedenkorkeus sille korkeudelle, jolla se on ollut silloin, kun kunta on uimarannan kunnostanut. Turvallisin olisi harjakorkeus 90,90 m ja pohjakynnyksen korkeus 90,80 m. Ylimenevä vesimäärä kulkeutuu joka tapauksessa padon yli ja mahdolliset kalojen nousuportaatkin saisivat vettä.

Muistuttaja on myös viitannut vuosien 1932–1934 padon asiakirjoihin ja niissä esitettyihin vedenkorkeuksiin.

3.3.2 Muistutus 2

Saara Vironmäki (Tikka 98-402-1-102) on huolissaan hankkeen vaikutuksesta Hahmajärven vedenkorkeuteen. Muistuttajalla on erittäin painava laiturin, joka pitää nostaa kiinnittimiinsä keväisin. Laiturin paikalleen saanti riippuu olennaisesti Hahmajärven vedenkorkeudesta. Paikalleen laitto onnistuu vain korkeanveden aikaan. Esimerkiksi 5.7.2024 vedenkorkeus oli

niin matalalla, ettei se luultavasti olisi onnistunut tai olisi ainakin ollut hyvin hankalaa.

Muistuttaja on vaatinut, että yli- ja keskivedenkorkeudet eivät saa laskea lainkaan nykyisistä, koska silloin laiturin paikalleen asettaminen ei onnistu. Jos järven vedenkorkeus laskee, niin laiturin raskaat ponttonit ottavat pohjaan kiinni, eikä sitä saada siirrettyä paikalleen. Laiturille on aikoinaan tehty betoninen kiinnityspaikka, jossa kiinnikkeiden korkeus on tehty sen hetkisen vedenkorkeuden mukaan. Laiturin kiinnikkeisiin nostaminen ei ole mahdollista, jos vedenkorkeus on alhaalla. Nostokorkeus tulee liian suureksi ja sitä ei jaksaa nostaa niin korkealle, että pultit saataisiin paikoilleen ja laituri kiinnitetyksi.

Jos laiturin paikalleen asentaminen osoittautuu uuden padon vedenkorkeuksien kanssa hankalaksi tai kokonaan mahdottomaksi, on hakija omalla kustannuksellaan velvollinen rakentamaan uuden laiturin ja sen kiinnityspaikan. Tässä tapauksessa hakija myös vastaa omalla kustannuksellaan vanhan laiturin pois viemisestä.

3.4 Selitys

Aluehallintovirasto on varannut hakijalle tilaisuuden antaa kirjallisen selityksensä hakemuksesta annetuista lausunnoista ja muistutuksista. Selityksessä pyydettiin ottamaan kantaa erityisesti Hämeen ELY-keskuksen ympäristö ja luonnonvarat -vastualueen lausunnossa mainittuihin Hahmajoen siltarakenteisiin ja mahdollisiin tulvariskeihin. Lisäksi pyydettiin tietoja Taskilanniementien sillan rakenteesta.

Hämeen ELY-keskuksen ympäristö ja luonnonvarat -vastualueen lausunnon osalta hakija on todennut, että Taskilanniementien silta on rakenteeltaan rumpu. Uoma on rakenteen kohdalla ja siitä ylävirtaan jyrkkäreunainen ja uoman pituuskaltevuus on noin 0,0007 m/m. Hämeen ympäristökeskuksen vuonna 2008 antaman aukkolausunnon mukaan silta olisi voitu rakentaa kolmella eri tavalla (pyöreä rumpu, matalarakenteinen rumpu tai palkkisilta), joiden kaikkien padotus olisi ollut 5 cm kerran 20 vuodessa toistuvalla mitoitusvirtaamalla 7,1 m³/s.

Hahmajärven padossa esitetty ylivirtaama on erittäin harvinainen tilanne, jonka toistuvuus on arviolta harvemmin kuin kerran 100 vuodessa tai jopa kerran 250 vuodessa. Tarkkaa toistuvuutta ei ole määritetty ja arvio perustuu oppaassa *Silta- ja rumpurakenteiden aukkomitoitus* (Etelä-Pohjanmaan elinkeino-, liikenne- ja ympäristökeskus, opas 4/2016) esitettyihin määrittämissä tapoihin.

Hahmajärven suunnitelmassa esitetty ylivirtaaman kasvu on noin 10 %. Voidaan tehdä arvio, että kerran 20 vuodessa toistuvan virtaaman kasvu on

myös noin 10 %, jolloin aukkolausunnon mukainen virtaama kasvaisi ja uusi mitoitusvirtaama olisi 7,8 m³/s. Tehtäessä uusi aukkolaskenta Hämeen ympäristökeskuksen aukkolausunnossa määritetyillä aukoilla ja uudella mitoitusvirtaamalla, saadaan padotukseksi 6,1 cm. Uusi padotus on täten noin 1,1 cm suurempi kuin aukkolausunnossa määritetty 5 cm.

Edellisen perustella on arvioitu, että aukon padotuksen kasvu on erittäin vähäistä, eikä kasvu aiheuta tulvavaaran kasvua padotusalueella. Tilanne on oletettavasti käytännössä sama myös muissa Hahmajoen silta-aukoissa.

Kalatalousviranomaisen lausunnon takia hakija on todennut, että taimen on Suomessa suojeltu ja uhanalainen laji, ja sen populaatiot ovat heikentyneet elinympäristöjen heikkenemisen, ylikalastuksen, vaellusesteiden ja ilmastomuutoksen seurauksena. Erityisesti meritaimen ja monet sisävesien populaatiot ovat vaarassa, kun niiden kutu- ja elinympäristöt ovat tuhoutuneet tai heikentyneet.

Hakijalla ei ole ollut huomautettavaa **Lahden museoiden, Hollolan kunnan** eikä **Hollolan kunnan ympäristönsuojeluviranomaisen** lausunnoista.

Muistutuksen 1 osalta hakija on todennut, että suunnitelman mukainen Hahmajärven keskivedenkorkeus asettuu korkeudelle $N_{2000}+90,83$ m ja keskialivedenkorkeus korkeudelle $N_{2000}+90,79$ m. Pohjakynnyksen alin korkeus $N_{2000}+90,55$ m on tarkoitettu turvaamaan veden johtuminen alavirtaan, eikä se tarkoita vedenkorkeutta Hahmajärvessä. Vedenkorkeus vaihtelee myös padonmuutoksen jälkeisessä tilanteessa. Ylimmät ja alimmat vedenkorkeudet tulevat olemaan $N_{2000}+90,69...92,11$ m. Keskimäärin ali- ja ylivedenkorkeudet ovat $N_{2000}+90,79...91,13$ m.

Hankkeen valmistelun aikana vedenkorkeus on ollut kesäaikaan alhaalla sekä vähäsateisuuden että padon vuotamisen vuoksi. Hakija on halunnut korostaa, että nykyisellä patorakenteella vedenkorkeuksien säännöstely on vaativaa, sillä säännöstelylankkuja pitää voida lyhyelläkin aikavälillä sateisuuden mukaan lisätä tai poistaa. Suunnitelman mukainen pohjapato huolehtii jatkossa vedenkorkeuden säätelystä.

Vedenkorkeuksien säännönmukainen havainnointi aloitettiin, kun päätettiin alkaa valmistella padon muuttamista pohjapadoksi. Hakija on korostanut, että Hahmajärven vedenkorkeutta on säädelty padon lankkujen avulla padon valmistumisesta alkaen ja siten huomattavan pitkään ennen seurannan aloittamista vastaavin periaattein tähdäten "vedenkorkeuden optimiin" ($N_{2000}+90,77$ m), joka on ollut tulkinta voimassa olevasta lupapäätöksestä. Säännöstelykäytännöt eivät ole merkittävästi muuttuneet säännöllisen seurannan myötä.

Hankkeen tavoitteena on, että järven vedenkorkeudet vastaavat tai lähes vastaavat säännöstelyn aikana toteutuneita vedenkorkeuksia. Tavoitteena on muuttaa nykyinen huonokuntoinen ja vuotava pato huoltovapaaksi ja eliöstön ylikulun mahdollistavaksi pohjapatorakenteeksi. Samalla voidaan turvata kesäaikainen vedenkorkeus toteutunutta paremmin ja toisaalta turvata vedenjohtokyky tulvatilanteissa aiempaa paremmin. Vedenkorkeudet on määritetty hakijan käsityksen mukaan luotettavasti mittaustietoihin perustuen ja mittaukset on sidottu nykyiseen korkeusjärjestelmään ja 1930-luvun hankkeen korkeusjärjestelmään luotettavasti. Vertailuvesistömene- telmä tuotti hankkeessa loogisia ja luotettavia tuloksia ja laskentajakso oli riittävän pitkä. Menetelmä tuotti myös varsin tarkan tuloksen vuoden 2004 harvinaisesta tulvakorkeudesta, joka voitiin todentaa havainnolla kyseisestä tulvasta.

Hanke ei olennaisesti muuta vedenkorkeuksia uimarannan laiturin käyttöai- kana.

Muistutuksen 2 osalta hakija on todennut, että hankkeen tavoitteena on, että järven vedenkorkeudet vastaavat tai lähes vastaavat säännöstelyn ai- kana toteutuneita vedenkorkeuksia. Hahmajärven vedenkorkeus vaihtelee jatkossakin vuodenaikojen mukaisesti.

Hahmajärven alin vedenkorkeus nousee noin 6 cm. Lähtövirtaamat kasva- vat niin, että keskivedenkorkeus ei nouse ja ylimmät vedenkorkeudet (ää- rimmäinen tulvatilanne) laskevat. Hakija on todennut, että laiturin asen- nusolosuhteet loppukevällä tai alkukesästä ajoittuvat aikaan, jolloin ää- rimmäinen kevättulva on asettunut, mutta tyypilliset kesäajan alimmat ve- denkorkeudet eivät vielä vaikuta. Asennusaikaan vedenkorkeudet lienevät lähellä keskimääräistä vedenkorkeutta, johon ei haeta muutosta. Muistu- tuksessa on kuvattu olosuhteita heinäkuun alussa vuonna 2024, jolloin ve- denkorkeus on ollut alle tavoitekorkeuden nykyisen padon vuotamisen vuoksi. Hakija ei ole katsonut olevansa korvausvelvollinen laiturirakentei- den uudistamiseen.

4 Aluehallintoviraston ratkaisu

4.1 Asia- ja luparatkaisu

Aluehallintovirasto muuttaa 30.11.1934 annettua Hämeen maaherran pää- töstä nro 5527 alla esitetysti. Muilta osin päätös nro 5527 jää voimaan ja sitä on noudatettava.

Aluehallintovirasto myöntää Hahmajärven järvenlaskuyhtiölle luvan purkaa nykyinen järjestelypato pääosin sekä rakentaa muutetun lupamääräyksen mukainen pohjapato uuteen sijaintiin. Lisäksi aluehallintovirasto pysyttää jäljelle jätettävän järjestelypadon osan.

Aluehallintovirasto myöntää Hahmajärven järvenlaskuyhtiölle pysyvän käyttöoikeuden rakennettavan pohjapadon vaatimiin alueisiin kiinteistöihin Ylätammi 98-402-1-156 (250 m²), Koski 98-406-1-412 (40 m²), Yhteinen vesialue ja vesijättö 98-406-876-1 (100 m²) ja Yhteinen vesialue ja vesijättö 98-402-876-1 (50 m²).

Lisäksi aluehallintovirasto myöntää pysyvän käyttöoikeuden pohjapadon huoltoa ja kunnossapitoa varten tarvittavan ajouran alueeseen kiinteistöihin Ylätammi 98-402-1-156 (540 m²) ja Päivälahti 98-402-1-39 (80 m²).

Luvanhaltijan on noudatettava vesilain säännöksiä, muutettua lupamääräystä ja nyt annettavia lupamääräyksiä.

4.2 Korvaukset

Aluehallintovirasto määrää Hahmajärven järvenlaskuyhtiön maksamaan myönnettyistä pysyvistä käyttöoikeuksista kiinteistöjen Ylätammi 98-402-1-156, Koski 98-406-1-412 ja Päivälahti 98-402-1-39 omistajille lupamääräyksestä 17 ilmenevät korvaukset. Hankkeesta ei ennalta arvioiden aiheudu muuta vesilain mukaan korvattavaa edunmenetystä.

4.3 Muutettu lupamääräys

Aluehallintovirasto muuttaa Hämeen maaherran päätöksen nro 5527 lupamääräyksen 2 kokonaisuudessaan seuraavasti:

Muutettava lupamääräys

2) että Hahmajokeen paalulle no 17 rakennettavalla järjestelypadolla, jonka kunnossapidosta ja käyttämisestä huolehtii järvenlaskuyhtiö, saadaan säännöstellä Hahmajärven vedenkorkeutta ainoastaan niinä aikoina, jolloin matalavesi sanotussa järvessä on korkeudessa 18,75 tai sitä alempana ja säännöstelyn kestäessäkin on järjestelypadon aukkoja pidettävä avattuina siinä määrin, että padosta purkautuva vesimäärä vastaa vesistöön samanaikaisesti kertyvää vesimäärää.

Muutettu lupamääräys

2) Pohjapato on rakennettava 15.11.2023 päivättyjen piirustuksen nro 01-01 (mittakaavat 1:125 ja 1:500) ja siinä esitettyjen leikkausten A ja B (mittakaavat 1:100) sekä piirustuksen nro 02-01 (mittakaava 1:750) mukaisesti. Pohjapadon leveys on 20,0 m, harjan leveys virtaussuunnassa on kolme metriä ja harjakorkeus $N_{2000}+90,80$ m. Harjakorkeus laskee molemmista päistä 9,20 m:n matkalla korkeudelle $N_{2000}+90,75$, m. Kynnyksessä on alivirtaama-aukko, jonka yläosan leveys on 0,60 m ja pohjan leveys on 0,40 m. Alivirtaama-aukon kynnykskorkeus on $N_{2000}+90,55$ m. Pohjapato on rakennettava noin paalulle 18+25.

Pohjapadon alavirran puoleinen luiska on rakennettava luonnonmukaiseksi ja kalannousun mahdollistavaksi. Pohjapadolta alavirtaan on tehtävä vähintään 150 m:n matkalta kalataloudellinen kunnostus 15.11.2023 päivätyn piirustuksen nro 01-01 (mittakaava 1:500) periaatteiden mukaisesti. Pohjapadon ja kalataloudellisen kunnostusalueen pintarakenteisiin tulee käyttää luonnonkiveä.

Pohjapatoon voidaan tehdä vähäisiä muutoksia, jos ne ovat tarpeen hake-mussuunnitelman mukaisten vedenkorkeuksien ja virtaamien toteutu-miseksi. Vähäiset muutokset eivät saa aiheuttaa kenellekään vahinkoa tai haittaa, ja niistä on sovittava etukäteen Hämeen ELY-keskuksen ympäristö ja luonnonvarat -vastualueen kanssa.

4.4 Lupamääräykset

4.4.1 Rakenteet

1. Hankkeen rakennustöiden ajaksi saadaan Hahmajärven luusuaan rakentaa työpato. Työpadon harjakorkeus on noin $N_{2000}+91,5$ m ja harjan leveys virtauksen suunnassa on noin 2,0 m. Työpato on varustettava halkaisijaltaan vähintään 100 mm:n läpivirtausputkella.
2. Nykyinen järjestelypato on purettava lähes kokonaan uuden pohjapadon valmistumisen jälkeen. Padosta jätetään jäännökseksi uoman etelärannan pilari.

4.4.2 Töiden suorittaminen

3. Jokainen työvaihe on tehtävä mahdollisimman yhtäjaksoisesti. Vettä samentavat rakennustyöt on tehtävä mahdollisimman vähävetisenä aikana veden samentumista välttämällä. Työt on pyrittävä tekemään kuivatyönä.

Hankkeen aikana on huolehdittava siitä, että hankealueen alapuolisessa uomassa on riittävä virtaama.

4. Hahmajärven vedenkorkeus voidaan rakentamisen aikana laskea väliaikaisesti korkeuteen noin $N_{2000}+90,5$ m.
5. Järjestelypato on dokumentoitava ennen purkamista museoviranomaisen ohjeiden mukaisesti.
6. Luvanhaltijan on selvitettävä alueella mahdollisesti olevat johdot ja kaapelit. Työt on toteutettava niitä vaurioittamatta.
7. Jos työt tehdään vesialueen ollessa jäässä, on kohdat, joissa työn vuoksi jäätä on rikottu tai jään kantavuus on huonontunut, merkittävä asianmukaisesti.

8. Järjestelypadon purkutöistä syntyvä jäte on toimitettava käsiteltäväksi laitokseen tai paikkaan, jonka ympäristönsuojelulain mukaisessa luvassa tai vastaavassa päätöksessä tällaisen jätteen vastaanotto on hyväksytty.
9. Purettavalle padolle johtavan väliaikaisen työmaatien rakentamisesta on sovittava ennen purkutyöhön ryhtymistä kyseessä olevien kiinteistöjen Ylätammi 98-402-1-156 ja Vuohikoski 98-402-1-124 omistajien kanssa. Töiden jälkeen alueet on saatettava vähintään ennen töitä vastaavaan kuntoon.
10. Töiden päätyttyä rakennuspaikat on saatettava asianmukaiseen ja maisemallisesti hyväksyttävään kuntoon.

4.4.3 Kunnossapito

11. Luvanhaltijan on huolehdittava pohjapadon ja järjestelypadon jäljelle jäävän osan kunnossapidosta asianmukaisesti.
12. Hämeen maaherran 30.11.1934 antaman päätöksen nro 5527 lupaehdon 4 mukaisesta kunnossapidosta on tehtävä ilmoitus Hämeen ELY-keskuksen ympäristö ja luonnonvarat -vastuualueelle vähintään 60 vuorokautta ennen toimenpiteen aloittamista. ELY-keskus voi asettaa kunnostukselle reunaehdot haittojen minimoimiseksi.

4.4.4 Tarkkailu

13. Luvanhaltijan on tarkkailtava hankkeen vaikutuksia veden laatuun ja vedenkorkeuksiin 2.4.2024 päivätyssä hakemussuunnitelmassa esitetysti. Vedenkorkeuden tarkkailu on aloitettava päätöksen saatua lainvoiman ja sitä on jatkettava, kunnes hankkeen valmistumisesta on kulunut viisi vuotta.

Tarkkailun päätyttyä tulee laatia yhteenveto hankkeen vaikutuksista veden laatuun ja vedenkorkeuksiin. Vedenkorkeuden havaintoaseman sijainnista ja tulosten toimittamisesta tulee sopia Hämeen ELY-keskuksen ympäristö ja luonnonvarat -vastuualueen kanssa.

Valvontaviranomainen voi tarvittaessa muuttaa tarkkailusuunnitelmaa edellyttäen, että muutokset eivät heikennä tarkkailun kattavuutta eivätkä tulosten luotettavuutta tai aiheuta kohtuuttomia lisäkustannuksia. Vesinäytteen käsittelyssä ja analysoinnissa on noudatettava ympäristöhallinnon ajantasaisia laatusuosituksia ja vaatimuksia.

Tarkkailun tulokset on toimitettava viipymättä sähköisesti ympäristönsuojelun tietojärjestelmään valvontaviranomaisen ohjeistamalla tavalla.

4.4.5 Töiden aloittaminen ja toteuttaminen

14. Hankkeen toteuttamiseen on ryhdyttävä neljän vuoden kuluessa ja hanke on toteutettava olennaisilta osin kuuden vuoden kuluessa siitä lukien, kun tämä päätös on tullut lainvoimaiseksi. Muuten lupa ja myönnettyt käyttöoikeudet raukeavat.

4.4.6 Ilmoitukset

15. Töiden aloittamisesta on etukäteen ilmoitettava kirjallisesti Hämeen ELY-keskuksen ympäristö ja luonnonvarat -vastuualueelle, Hollolan kunnan ympäristönsuojeluviranomaiselle, Hollolan vesihuoltolaitokselle ja tarkoituksenmukaisella tavalla asianomaisille maanomistajille mukaan lukien Hahmajärven rantakiinteistöjen omistajat.
16. Hankkeen valmistumisesta on 60 päivän kuluessa ilmoitettava kirjallisesti aluehallintovirastolle, Hämeen ELY-keskuksen ympäristö ja luonnonvarat -vastuualueelle, Pohjois-Savon ELY-keskuksen kalatalousviranomaiselle ja Hollolan kunnan ympäristönsuojeluviranomaiselle.

4.4.7 Korvauksia koskevat määräykset

17. Luvanhaltijan on, jollei toisin sovita, maksettava kertakaikkisena korvauksena myönnettävistä käyttöoikeuksista seuraavat korvaukset:

Kiinteistötunnus	Pinta-ala, m ²	Korvaus, euroa
98-402-1-156	790	2 370
98-406-1-412	40	120
98-402-1-39	80	240

Korvaukset on maksettava ennen töihin ryhtymistä ja viimeistään vuoden kuluessa päätöksen lainvoimaiseksi tulemisesta. Korvauksille on maksettava vuotuista viivästyskorkoa eräpäivästä lukien. Viivästyskoron määrä on kulloinkin voimassa oleva korkolain mukainen viitekorko lisättynä seitsemällä prosenttiyksiköllä.

5 Ratkaisun perustelut

5.1 Hankkeen tarkoitus ja hyöty

Luvan muuttaminen mahdollistaa vedenkorkeuden säännöstelystä luopumisen. Purettava järjestelypato on huonokuntoinen ja sen uusiminen on tarkoituksenmukaista. Nykyisen järjestelypadon korjaaminen maksaisi enemmän kuin uuden pohjapadon rakentaminen. Lisäksi hankkeesta on yleistä hyötyä, kun kalojen vaelluseste poistuu ja uoman luonnontila palautuu

lähemmäs alkuperäistä tilaa. Hanke toteuttaa yleisiä tavoitteita vesiensuojelussa ja luonnon ennallistamisessa.

Aluehallintovirasto yhtyy luvanhaltijan käsitykseen, hakemuksessa esitetyin perusteluin, että vuoden 1932 suunnitelmassa on virheellisten lähtötietojen vuoksi määritetty puutteellisesti tulvavedenkorkeuksia. Hämeen maaherran päätöksessä nro 5527 annettu lupaehto on sidottu ainoastaan matalavedenkorkeuteen. Aluehallintovirasto katsoo, ettei hankkeella muuteta Hahmajärven keskivedenkorkeutta eikä maa- ja vesialueen välinen raja muutu.

Hanke ei ole alueella voimassa olevan maakuntakaavan vastainen.

5.2 Hankkeesta aiheutuvat menetykset

Hankkeesta aiheutuu lyhytaikaista samentumista vesialueella. Samentumisen minimoimiseksi vettä samentavat työt on määrätty toteutettavaksi mahdollisimman yhtäjaksoisesti mahdollisimman vähävetisenä aikana. Työt on pyrittävä tekemään kuivatyönä.

Hankkeen työmaaliikenteestä aiheutuu häiriötä lähialueella. Luvanhaltijan on sovittava ennen purkutyöhön ryhtymistä purettavalle padolle johtavan väliaikaisen työmaatien rakentamisesta kiinteistöjen omistajien kanssa. Rakennettavalle pohjapadolle rakennettavan pysyväksi jäävän ajouran alueeseen myönnetään pysyvä käyttöoikeus, josta on määrätty maksettavaksi korvaus.

Hankkeen myötä mahdollisuus säännöstellä Hahmajärven vedenkorkeutta poistuu. Rakennettava pohjapato on mitoitettu siten, että järven vedenkorkeudet eivät merkittävästi muutu pitkään vallinneista vedenkorkeuksista. Hankkeen myötä alimpien vedenkorkeuksien on arvioitu nousevan 0,06 m. Keskivedenkorkeus ja tulvakorkeudet pysyvät laskentatarkkuuden puitteissa ennallaan. Luvanhaltijan on tarkkailtava hankkeen vaikutuksia Hahmajärven vedenkorkeuksiin ja tarvittaessa ryhdyttävä toimenpiteisiin, mikäli hakemuksen mukaiset vedenkorkeudet eivät toteudu pohjapadon mitoituksesta johtuvista syistä.

Hämeen maaherran 30.11.1934 antaman päätöksen nro 5527 lupaehdon 4 mukaan luvanhaltijalla on kunnossapitovelvoite "vedenjohtokanaviin". Aluehallintovirasto katsoo tarpeelliseksi määrätä, että kunnossapidosta tehdään ilmoitus Hämeen ELY-keskuksen ympäristö ja luonnonvarat -vastuualueelle vähintään 60 vuorokautta ennen toimenpiteen aloittamista. Menettely on sisällöltään vastaava kuin vesilain 5 luvun 6 §:n mukainen ojitusta koskeva ilmoitusmenettely. Ilmoituksen saatuaan ELY-keskus voi asettaa kunnostuksella reunaehdoja, joilla minimoidaan kunnostuksesta aiheutuvat haitat esimerkiksi kalastolle tai alapuolisille kiinteistöille.

Hanke on muutoinkin toteutettava vesilain 2 luvun 7 § mukaisesti siten, että vesistölle, vesiluonnolle ja sen käytölle aiheutuu mahdollisimman vähän haittaa.

5.3 Käyttöoikeuksien myöntäminen ja korvaukset

Aluehallintovirasto katsoo, että rakennettava pohjapato on vesilain 2 luvun 12 §:n tarkoittama vähäinen rakennelma. Siten hanketta varten tarvittavat pysyvät käyttöoikeudet kiinteistöihin Ylätammi 98-402-1-156, Koski 98-406-1-412, Yhteinen vesialue ja vesijättö 98-406-876-1 ja Yhteinen vesialue ja vesijättöä 98-402-876-1 kuuluvista alueista voidaan myöntää vesilain (587/2011) 2 luvun 12 §:n nojalla. Pysyvän käyttöoikeuden myöntäminen on tarpeen rakennettavan pohjapadon alueeseen. Kalataloudelliset kunnostustoimet eivät edellytä pysyvää käyttöoikeutta alueeseen.

Maa-alueiden kiinteistöihin Ylätammi 98-402-1-156 ja Koski 98-406-1-412 myönnettyistä pysyvistä käyttöoikeuksista aiheutuu vesilain mukainen edunmenetys, joka on määrätty korvattavaksi lupamääräyksen 17 mukaisesti. Korvaus on määrältään yleisen käytännön mukainen ja korvaukseen sisältyy vesilain 13 luvun 11 §:n 4 momentin mukainen puolitoistakertaisuus.

Ottaen huomioon että yhteisillä vesialueilla 98-406-876-1 ja 98-402-876-1 liikkuminen hankealueen uomassa on jo nykytilanteessa rajoitettua järjestelypadon vuoksi, ei rakennettava pohjapato heikennä vesialueiden käyttömahdollisuuksia nykytilanteesta. Nykyinen järjestelypato puretaan lähes kokonaan. Lisäksi hankealue sijoittuu merkityksettömän pienelle alueelle kyseisillä kiinteistöillä ottaen huomioon kiinteistön kokonaispinta-ala. Hankkeen myötä yhteisten vesialueiden virkistyskäyttöarvo sen sijaan paranee muun muassa kalojen nousumahdollisuuden myötä. Näin ollen kiinteistöihin Yhteinen vesialue ja vesijättö 98-406-876-1 ja Yhteinen vesialue ja vesijättö 98-402-876-1 myönnettävästä pysyvästä käyttöoikeudesta ei määrätä maksettavaksi korvausta.

Lisäksi aluehallintovirasto myöntää pysyvän käyttöoikeuden pohjapadon huoltoa ja kunnossapitoa varten tarvittavan ajouran alueeseen kiinteistöihin Ylätammi 98-402-1-156 ja Päivälahti 98-402-1-39. Myös näiden osalta aluehallintovirasto katsoo, että kyseessä on vesilain 2 luvun 12 §:n tarkoittama vähäinen rakennelma, josta on määrätty korvaus samoin perustein kuin pohjapadon alueen osalta.

Aluehallintoviraston näkemyksen mukaan purettavaa järjestelypatoa koskevat käyttöoikeus- ja korvauskysymykset on käsitelty Hämeen maaherran 30.11.1934 myöntämässä luvassa nro 5527. Näin ollen järjestelypadon pysytettävän osan vaatimalle alueelle ei ole tarvetta myöntää pysyvää käyttöoikeutta nyt käsiteltävän luvan muutoksen yhteydessä.

Jos hankkeesta aiheutuu edunmenetyks, jota lupaa myönnettäessä ei ole ennakoitu ja josta luvanhaltija on vesilain säännösten mukaisesti vastuussa, eikä asiasta sovita, voidaan edunmenetyksestä vaatia tämän ratkaisun estämättä korvausta hakemuksella aluehallintovirastossa.

5.4 Natura 2000 -verkoston kohteet, luonnonarvot ja vesienhoitosuunnitelma

Hankealueella tai sen välittömässä läheisyydessä ei sijaitse Natura 2000 -verkostoon kuuluvia kohteita tai muita suojelualueita, joihin hanke vaikuttaisi.

Vesienhoidon tavoitteena on saavuttaa vähintään hyvä ekologinen ja hyvä kemiallinen tila vesimuodostumissa viimeistään vuonna 2027. Hahmajokea ei ole luokiteltu vesienhoidon suunnittelussa eikä sitä ole mainittu Hämeen vesienhoidon toimenpideohjelmassa vuosille 2022–2027. Yleisenä vesienhoidon ympäristötavoitteena on, että pintavesien tilan heikkeneminen estetään ja kaikissa pintavesissä saavutetaan vähintään hyvä tila. Hahmajärvi sijaitsee Kymijoen-Suomenlahden vesienhoitoalueella Hahmajärven vesimuodostumassa (FI18.056.1.001_001). Kolmannen vesienhoidon suunnittelukauden luokittelussa vesimuodostuman ekologinen tila on tyydyttävä ja kemiallinen tila hyvää huonompi. Hydrologis-morfologisten tekijöiden mukainen luokka on arvioitu hyväksi, fysikaalis-kemiallisten tekijöiden mukainen luokka tyydyttäväksi ja biologisten tekijöiden mukainen luokka tyydyttäväksi. Hahmajoessa sijaitseva järjestelypato ja siitä aiheutuva totaalinen noususte on mainittu Hahmajärveä koskevan hydrologis-morfologisen luokittelun yhteydessä.

Hankkeella ei ole haitallisia vaikutuksia Hahmajärven ekologiseen tilaan eikä sen osatekijöihin, koska hanke ei vaikuta merkittävästi vallinneisiin vedenkorkeuksiin ja hankkeen aikainen vedenkorkeuden lasku on lyhytaikainen. Järjestelypadon purkamisen ja pohjapadon rakentamisen vaikutukset ovat työnaikaisia ja kohdistuvat suppealle alueelle Hahmajokea.

Vesimuodostuman kemiallinen tila on hyvää huonompi, mikä johtuu palonestoaineena käytettyjen polybromattujen difenyylietterien (PBDE) tiukasta ympäristölaatunormista. Se aiheuttaa hyvää huonomman kemiallisen tilan kaikissa Suomen pintavesissä. Hankkeella ei ole haitallisia vaikutuksia Hahmajärven kemialliseen tilaan.

5.5 Luvan myöntämisen edellytykset

Lupamääräysten mukaisesti toteutettuna hankkeesta yleisille tai yksityisille eduille saatava hyöty on huomattava verrattuna siitä yleisille tai yksityisille eduille koituviin menetyksiin.

5.6 Patoturvallisuus

Pohjapatoa ei ole tarpeen luokitella patoturvallisuuslain (494/2009) 11 §:n mukaiseen luokkaan. Luokittelemattomiinkin patoihin sovelletaan, mitä patoturvallisuuslain 7 §:ssä säädetään padon suunnittelusta ja rakentamisesta, 15 §:ssä padon kunnossapidosta, 16 §:ssä padon käytöstä, 24 §:ssä onnettomuuksien ehkäisemisestä ja 6 luvussa patoturvallisuussäännösten valvonnasta.

6 Vastaus lausunnoissa ja muistutuksissa esitettyihin vaatimuksiin

Aluehallintovirasto ottaa annetut lausunnot huomioon lupamääräyksistä ja niiden perusteluista ilmenevällä tavalla.

Hämeen ELY-keskuksen ympäristö ja luonnonvarat -vastuualueen lausunnossa on tuotu esille hankkeen vaikutukset ylivirtaamiin ja niiden mahdolliset vaikutukset Hahmajoen tulviin siltapaikoilla. Aluehallintovirasto viittaa luvanhaltijan selityksessään esittämiin mitoituslaskelmiin ja katsoo hankkeen vaikutukset mahdolliseen tulvimiseen pieniksi. Hakemuksessa esitettyjen ylivirtaamien toistuvuudet (1/100a ja 1/250a) ovat huomattavasti harvinaisempia kuin Taskilanniementien sillan aukkolausunnossa käytetty toistuvuus (1/20a). Aluehallintovirasto toteaa lisäksi, että hakemuksen mukaan tuleva keskiylivirtaama 2,94 m³/s on pienempi kuin aukkolausunnon mitoitusvirtaama 7,1 m³/s.

Muistutuksen 1 osalta aluehallintovirasto toteaa, että hakemuksessa esitetty vedenkorkeuden havaintojakso on tilastollisesti erittäin lyhyt. Rakennettavan pohjapadon mitoitus perustuu kuitenkin myös hakemuksessa kuvattuun vertailuvesistömenetelmään ja tavoitteena on olla muuttamatta merkittävästi vedenkorkeuksia, joihin vuoden 1934 luvalla on pyritty. Pohjapadon mitoituksessa sekä vedenkorkeuden ja virtaamien muutosten määrittämisessä on käytetty yleisesti käytettyjä ja luotettaviksi todettuja ohjelmistoja ja menetelmiä.

Muistutuksesta ei käy ilmi padon asteikolta mitattujen lukemien korkeuksia N₂₀₀₀-järjestelmässä. Myöskään uimarannalta mitatut syvyytiedot eivät kerro vedenkorkeutta N₂₀₀₀-järjestelmässä.

Muistutuksen 2 osalta aluehallintovirasto toteaa, että Hahmajärven yli- ja keskivedenkorkeudet eivät hankkeen myötä muutu merkittävästi nykyisistä. Hahmajärven säännöstely on perustunut voimassa olevaan lupaan, jonka mukaan järven vedenkorkeutta saadaan säännöstellä ainoastaan niinä aikoina, jolloin alivedenkorkeus järvessä on N₂₀₀₀+90,63 m tai sitä alempi. Luvan mukaan säännöstelyn kestäessäkin on järjestelypadon

aukkoja pidettävä avattuina siinä määrin, että padosta purkautuva vesimäärä vastaa vesistöön samanaikaisesti kertyvää vesimäärää. Myös jatkossa keskivedenkorkeus ja ylivedenkorkeus ovat riippuvaisia säätilanteesta. Alivedenkorkeudet ajoittuvat yleensä loppukesään.

7 Sovelletut säännökset

Vesilain (587/2011) 2 luvun 12 §, 3 luvun 4 §:n 1 momentin 2) kohta, 5, 6, 7, 8, 10, 11 ja 18 §, 11 luvun 21 §, 13 luvun 7, 9, 11, 16 ja 17 §
Korkolain (633/1982) 4 ja 12 §

8 Päätöksen täytäntöönpano

Päätös on täytäntöönpanokelpoinen sen saatua lainvoiman. Valitus korvauksista ei estä täytäntöönpanoa.

9 Käsittelymaksu

Käsittelymaksu on 8 099 euroa.

Lasku lähetetään erikseen Valtion talous- ja henkilöstöhallinnon palvelukeskuksesta.

Asian käsittelystä peritään maksu aluehallintovirastojen maksuista vuonna 2024 annetun valtioneuvoston asetuksen (1171/2023) mukaisesti asetuksen voimaan tullessa voimassa olleiden säännösten mukaan. Hakemuksen vireilletuloaikana voimassa olleen aluehallintovirastojen maksuista heinä-joulukuussa vuonna 2023 annetun valtioneuvoston asetuksen (867/2023) liitteen kohdan 3.3 taulukon mukaan joen perkausta kuivatushyödyn tarkoituksessa, jossa kuivatusalue on alle 400 ha, koskevasta päätöksestä perittävän maksun suuruus on 8 900 euroa.

Luvan muuttamista koskevan hakemuksen käsittelystä peritään maksu, jonka suuruus on 70 prosenttia taulukon mukaisesta maksusta.

Jos asian käsittelyn vaatima työmäärä on asetuksen taulukossa mainittua määrää suurempi, maksu voidaan periä 10, 20, 30, 40 tai 50 % suurempana. Maksu peritään 30 % taulukon mukaista maksua suurempana, koska työmäärä on taulukossa mainittua työmäärää suurempi. Asian käsittely on sisältänyt myös säännöstelypadon osittaisen purkamisen ja osittaisen pyydyttämisen sekä pohjapadon rakentamisen.

Maksun suuruus on siten $(0,7 \times 8\,900) \times 1,3$ euroa = 8 099 euroa.

10 Tiedottaminen

10.1 Päätös

Hahmajärven järvenlaskuyhtiö
Hollolan kunta
Hollolan kunnan ympäristönsuojeluviranomainen
Hämeen elinkeino-, liikenne- ja ympäristökeskus, ympäristö ja luonnonva-
rat -vastuualue
Pohjois-Savon elinkeino-, liikenne- ja ympäristökeskus, kalatalousviran-
omainen
Hollolan vesihuoltolaitos
Lahden museot
Suomen ympäristökeskus

10.2 Päätöksestä tiedottaminen

Päätöksen antamisesta ilmoitetaan niille, joille hakemuksesta on annettu erikseen tieto, sekä niille, jotka ovat tehneet muistutuksen tai ilmaisseet mielipiteensä asiassa.

Aluehallintovirasto tiedottaa päätöksen antamisesta julkaisemalla kuulutuk-
sen ja päätöksen aluehallintovirastojen verkkosivuilla (ylupa.avi.fi).

Tieto kuulutuksesta julkaistaan Hollolan kunnan verkkosivuilla.

11 Muutoksenhaku

Päätökseen saa hakea muutosta Vaasan hallinto-oikeudelta valittamalla.

12 Liite

Valitusosoitus

13 Asian käsittelijät

Asian on ratkaissut ympäristöneuvos Erja Tasanko ja esitellyt ympäristöyli-
tarkastaja Perttu Ottelin.

Asiakirja on hyväksytty sähköisesti. Merkintä sähköisestä hyväksymisestä
on asiakirjan viimeisellä sivulla.

VALITUSOSOITUS

Tähän aluehallintoviraston päätökseen tai siitä perittävään maksuun voi hakea muutosta kirjallisella valituksella. Valituksen saa tehdä sillä perusteella, että päätös on lainvastainen.

Päätöksestä voivat valittaa asianosaiset, sekä vaikutusalueella ympäristön-, terveyden- tai luonnonsuojelun tai asuinympäristön viihtyisyyden edistämiseksi toimivat rekisteröidyt yhdistykset tai säätiöt, sijaintikunta ja vaikutusalueen kunnat ja niiden ympäristönsuojeluviranomaiset, sekä elinkeino-, liikenne- ja ympäristökeskukset ja muut asiassa yleistä etua valvovat viranomaiset.

Asian käsittelystä hallinto-oikeudessa voidaan periä oikeudenkäyntimaksu siten kuin tuomioistuinmaksulaissa (1455/2015) ja oikeusministeriön asetuksessa tuomioistuinmaksulain 2 §:ssä säädettyjen maksujen tarkistamisesta (1122/2021) säädetään. Maksun suuruus on 270 euroa. Tuomioistuinmaksulaissa on erikseen säädetty tapauksista, joissa maksua ei peritä. Tarkempia tietoja maksuista saa hallinto-oikeudesta.

Toimi näin

Jos haet muutosta aluehallintoviraston päätökseen, tee kirjallinen valitus Vaasan hallinto-oikeuteen ennen valitusajan päättymistä. Valitusaika päättyy **16.12.2024**.

Valitusaika määräytyy seuraavasti:

- Päätöksen tiedoksisaannin katsotaan tapahtuneen viimeistään seitsemäntenä (7.) päivänä siitä, kun aluehallintovirasto on julkaissut päätöksen verkkosivuillaan.
- Valitusaika on 30 päivää päätöksen tiedoksisaannista.
- Kun määräaika lasketaan, sitä päivää, kun päätös on saatu tiedoksi, ei oteta lukuun.
- Jos määräajan viimeinen päivä on pyhäpäivä, itsenäisyyspäivä, vapunpäivä, jouluaatto, juhannusaatto tai arkilauantai, määräaika päättyy ensimmäisenä arkipäivänä sen jälkeen.

Ilmoita valituksessa

- valittajan nimi, postiosoite, puhelinnumero ja muut tarpeelliset yhteystiedot, kuten sähköpostiosoite. Jos valittajana on yhteisö, ilmoita sen nimi ja yhteystiedot.
- laillisen edustajan, asiamiehen tai muun valituksen laatineen henkilön nimi ja postiosoite, puhelinnumero ja muut tarpeelliset yhteystiedot, kuten sähköpostiosoite
- sellainen postiosoite ja mahdollinen muu osoite, johon oikeudenkäyntiin liittyvät asiakirjat voidaan lähettää (prosessiosoite). Hallinto-oikeus voi valita, mihin osoitteeseen se toimittaa asiakirjat, jos sille on ilmoitettu useampia

prosessiosoitteita tai jos yhtäkään ilmoitettua yhteystietoa ei ole nimetty prosessiosoitteeksi.

- päätös, johon haetaan muutosta
- päätöksen kohta, johon haetaan muutosta
- mitä muutoksia päätökseen vaaditaan
- perusteet, joilla muutosta vaaditaan
- mihin valitusoikeus perustuu, jos valituksen kohteena oleva päätös ei kohdistu valittajaan

Yhteystietojen muutoksesta on ilmoitettava viipymättä hallinto-oikeudelle valituksen vireillä olon aikana.

Valituksen liitteet

- aluehallintoviraston päätös, johon muutosta haetaan (alkuperäisenä tai jäljennöksenä)
- asiakirjat, joita käytetään vaatimusten tukena (jollei niitä ole toimitettu jo aiemmin aluehallintovirastoon)
- valtakirja
 - asiamiehen on liitettävä valitukseen valittajalta saatu valtakirja – ellei hän ole asianajaja, julkinen oikeusavustaja tai sellainen oikeudenkäyntiavustaja, joka määrittellään luvan saaneista oikeudenkäyntiavustajista annetussa laissa (715/2011).
 - asiamiehen ei tarvitse toimittaa valtakirjaa, jos hallinto-oikeuteen toimitetaan sellainen sähköinen asiakirja, jossa on selvitys asiamiehen toimivallasta. Asiamiehen ei myöskään tarvitse esittää valtakirjaa, jos valittaja on antanut valtuutuksen suullisesti tuomioistuimessa tai jos asiamies on toiminut asiamiehenä asian aikaisemmassa käsittelyvaiheessa.

Lähetä valitus hallinto-oikeuteen

Hallinto-oikeuden yhteystiedot ovat:

Vaasan hallinto-oikeus
Korsholmanpuistikko 43, 4. krs (käyntiosoite)
PL 204, 65101 Vaasa (postiosoite)

sähköposti: vaasa.hao@oikeus.fi

puhelinvaihe: 029 56 42 611

asiakaspalvelu: 029 56 42 780 (avoinna ma–pe kello 8.00–16.15)

telekopio (fax): 029 56 42 760

Valituksen saapuminen määräajassa on valittajan vastuulla, kun se lähetetään postitse, sähköpostitse, telekopiona tai lähetin välityksellä. Suljetussa laitoksessa oleva henkilö voi antaa valituskirjelmän valitusajan kuluessa myös sille henkilölle, joka on määrätty laitoksessa tätä tehtävää hoitamaan tai laitoksen johtajalle.

Valituksen on oltava perillä hallinto-oikeuden kirjaamossa viimeistään valitusajan viimeisenä päivänä ennen hallinto-oikeuden aukioloajan päättymistä.

Valituksen voi tehdä myös hallinto- ja erityistuomioistuinten asiointipalvelussa osoitteessa <https://asiointi.oikeus.fi/hallintotuomioistuimet/#/>.

Tämä asiakirja ESAVI/49159/2023 on hyväksytty sähköisesti / Detta dokument ESAVI/49159/2023 har godkänts elektroniskt

Esittelijä Ottelin Perttu 05.11.2024 14:39

Ratkaisija Tasanko Erja 05.11.2024 14:31